

Nr 283.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m. m. och lag med vissa bestämmelser om utländsk försäkringsrörelse här i riket vid krig m. m.; given Stockholms slott den 24 maj 1940.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m. m. och lag med vissa bestämmelser om utländsk försäkringsrörelse här i riket vid krig m. m.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

F ö r s l a g
till
L a g
med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse
vid krig m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, förordna, att vad i 2—7 §§ denna lag stadgas skall äga tillämpning. Varder ej meddelat förordnande av nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början gillat, skall detsamma efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen, som i första stycket sägs (*krigsförhållanden*), äger Konungen med riksdagens samtycke meddela förordnande, som där avses.

2 §.

Försäkringsinspektionen äger medgiva inländskt försäkringsbolag, med undantag av bolag som avses i 265 § c) lagen om försäkringsrörelse, att under iakttagande av de villkor, inspektionen finner skäligt föreskriva, utan återförsäkring ikläda sig ansvarighet på samma risk för högre belopp än som jämlikt bolagsordningen kunnat ske. Har sådant medgivande lämnats, skall påföljd, som eljest enligt 62, 113, 163, 208 eller 228 § lagen om försäkringsrörelse är stadgad för överträdelse av bolagsordningen, inträda, där villkor, som försäkringsinspektionen sålunda må hava föreskrivit, åsidosättes.

3 §.

Inländskt försäkringsbolag, med undantag av bolag som avses i 265 § c) lagen om försäkringsrörelse, må, utan hinder av föreskrift i bolagsordningen om begränsning av bolagets verksamhet till visst slag av egendom eller till riket eller viss del av riket, meddela återförsäkring å brandförsäkring av egendom av annat slag eller å annan ort än sålunda föreskrivits.

Meddelar ömsesidigt försäkringsbolag, vars verksamhet endast avser att

meddela försäkring av egendom inom ett län, med stöd av vad i första stycket stadgas återförsäkring å brandförsäkring av egendom utom länet, skall bolaget ändock anses vara av det slag, som avses i 262 § lagen om försäkringsrörelse.

4 §.

Inländskt ömsesidigt försäkringsbolag må, utan hinder av stadgandet i 118 § lagen om försäkringsrörelse, vid meddelande åt annat bolag av återförsäkring å brandförsäkring träffa förbehåll, att det bolag ej skall vara delägare i det förra bolaget. Har dylikt förbehåll träffats, skola, i händelse av brist, som avses i 139 § nämnda lag, delägarna ej vara pliktiga att vidkännas uttaxering till infriande av förbindelse på grund av återförsäkringen.

5 §.

Försäkringsinspektionen äger medgiva inländskt försäkringsbolag, som driver livförsäkringsrörelse, att för anskaffande av medel till bestridande av återköp av eller förskott å livförsäkringar, för vilka avsättning till försäkringsfonden ägt rum, av de enligt lagen om försäkringsrörelse till försäkringstagarnas säkerhet pantsatta värdehandlingarna utbekomma vad som för ändamålet erfordras, i den mån det av försäkringsinspektionen prövas kunna ske utan förfång för försäkringstagarnas säkerhet.

6 §.

Försäkringsinspektionen äger att med föreskrivande av de villkor, inspektionen kan finna skäligen, helt eller delvis medgiva inländskt försäkringsbolag, som driver livförsäkringsrörelse, rättighet att uppskjuta utbetalandet av livförsäkringars återköpsvärden så ock befrielse från skyldighet att lämna förskott å sådana försäkringar.

7 §.

Finnes anledning antaga, att utländsk försäkringsanstalt på grund av krigsförhållanden icke kommer att fullfölja avtal, varigenom den meddelat återförsäkring åt svenskt försäkringsbolag, äger Konungen förbjuda svenska försäkringsbolag att under tid, då förordnande enligt 1 § gäller, fullfölja avtal, varigenom de meddelat återförsäkring åt försäkringsanstalter som tillhöra den utländska anstaltens hemland, ävensom att sluta nya sådana avtal med dem.

8 §.

Försäkring, som under tid, då förordnande enligt 1 § gäller, meddelats med tillämpning av 2, 3 eller 4 §, vare giltig utan hinder därav, att nämnda tid gått till ända. Det ankommer på försäkringsinspektionen att avgöra, i vad mån enligt 5 eller 6 § lämnat medgivande må gälla jämväl efter sagda tid.

9 §.

Vid krig, vari riket befinner sig, eller efter det sådant krig upphört äger Konungen i fråga om inländskt försäkringsbolag med avseende å bestämmelserna i 48, 149 och 212 §§ lagen om försäkringsrörelse föreskriva sådana avvikelser, som kunna erfordras i anledning av kriget.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling. Genom denna lag upphäves lagen den 22 juni 1939 (nr 302) med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig.

F ö r s l a g
till
L a g
med vissa bestämmelser om utländsk försäkringsrörelse här i
riket vid krig m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, förordna, att vad i 2—7 §§ denna lag stadgas skall äga tillämpning. Varder ej meddelat förordnande av nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början gillat, skall detsamma efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen, som i första stycket sägs (*krigsförhållanden*), äger Konungen med riksdagens samtycke meddela förordnande, som där avses.

2 §.

Finnes anledning antaga, att utländsk försäkringsanstalt, som jämlikt lagen om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket driver sådan rörelse, på grund av krigsförhållanden icke kommer att infria härstädes ingångna förbindelser till försäkringstagare, äger Konungen förbjuda anstalten att under tid, då förordnande enligt 1 § gäller, fortsätta verksamheten här i riket.

3 §.

Har på sätt i 2 § sägs förbud meddelats utländsk försäkringsanstalt att fortsätta verksamheten här i riket, skall, där verksamheten omfattar livförsäkring, för tillvaratagande av livförsäkringstagarnas rätt en särskild administration inträda. Med avseende å denna skall i tillämpliga delar gälla vad i 231—233 §§ och 234 § 1—4 mom. lagen om försäkringsrörelse finnes stadgat. I fall som här avses må överlåtelse av livförsäkringarna ske, förutom till inländskt försäkringsbolag, jämväl till utländsk anstalt, som äger tillstånd att driva livförsäkringsrörelse här i riket.

Där vid försäkringarnas överlåtande uppstått överskott, skall ur detta i

första hand gäldas kostnaden för administrationen och oguldet sådant bidrag, varom i 16 § lagen om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket förmåles, varefter återstoden skall, där ej Konungen annorlunda föreskriver, efter det krigsförhållandena upphört överlämnas till den anstalt, vars försäkringar varit föremål för administration.

4 §.

Har utländsk försäkringsanstalt i annat fall än i 3 § avses upphört att driva livförsäkringsrörelse här i riket, äger Konungen, under förutsättning som i 2 § sägs, besluta, att administration på sätt i 3 § förmåles skall inträda. Konungen äger ock med avseende å sådan anstalt besluta, att i denna lag föreskrivet administrationsförfarande helt eller delvis skall tillämpas jämväl vid administration, som inträtt på grund av bestämmelserna i lagen om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket.

5 §.

Kan icke i den ordning, som avses i 3 §, överlåtelse komma till stånd, skall, där ej Konungen annorlunda bestämmer, administrationen fortsättas så länge krigsförhållandena äro för handen eller tills dessförinnan samtliga livförsäkringar upphört.

Vid krigsförhållandenas upphörande skall, så vitt ej Konungen annorlunda bestämmer, försäkringsinspektionen till den utländska försäkringsanstalten avgiva redovisning för administrationen samt, om då livförsäkringar finnas löpande, erbjuda anstalten att återtaga rörelsen och därvid övertaga samtliga till administrationsboet hörande livförsäkringar. Sådant övertagande må ej ske, med mindre vid övertagandet förefintlig brist i belopp, som jämlikt 4 eller 8 § lagen om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket skall vara nedsatt, blivit av anstalten fylld. Har ej anstalten inom två månader från erbjudandet återtagit rörelsen och fyllt bristen, vare frågan förfallen och skall, där ej i den ordning, som i 235 § lagen om försäkringsrörelse sägs, nytt bolag kan komma till stånd eller samtliga försäkringstagare överenskomma om administrationens fortsättande, fördelning av administrationsboets tillgångar äga rum. För fördelning av boets tillgångar skall verkställas beräkning av det belopp, vartill försäkringsfonden uppgår; och skall vid fördelning av tillgångarna varje försäkringstagares fordran anses motsvara hans andel i fonden.

Fortsättes administrationen, ankomme på försäkringsinspektionen, huruvida ytterligare åtgärder böra vidtagas för livförsäkringarnas överlåtande eller, där administrationen fortsättes enligt stadgandet i andra stycket tredje punkten, för bildande av nytt bolag.

6 §.

Försäkringsinspektionen äger medgiva utländsk försäkringsanstalt, som driver livförsäkringsrörelse här i riket, att för anskaffande av medel till be-

stridande av återköp av eller förskott å livförsäkringar, för vilka avsättning till försäkringsfonden ägt rum, av de enligt lagen om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket till försäkringstagarnas säkerhet pantsatta värdehandlingarna utbekomma vad som för ändamålet erfordras, i den mån det av försäkringsinspektionen prövas kunna ske utan förfång för försäkringstagarnas säkerhet.

7 §.

Försäkringsinspektionen äger att med föreskrivande av de villkor, inspektionen kan finna skäligen, helt eller delvis medgiva utländsk försäkringsanstalt, som driver livförsäkringsrörelse här i riket, rättighet att uppskjuta utbetalandet av livförsäkringars återköpsvärden så ock befrielse från skyldighet att lämna förskott å sådana försäkringar.

8 §.

Med livförsäkring förstås i denna lag jämväl livränteförsäkring och kapitalförsäkring för livsfall.

Vad i denna lag stadgas angående livförsäkring skall äga motsvarande tillämpning i fråga om annan personförsäkring, som meddelas för livstid eller för längre tid än tio år.

9 §.

Konungen bestämmer den dag, då med avseende å denna lag krigsförhållandena skola anses hava upphört.

10 §.

Har under tid, då förordnande enligt 1 § gäller, på sätt i 2 § sägs förbud meddelats utländsk försäkringsanstalt, som driver livförsäkringsrörelse här i riket, att fortsätta verksamheten eller har under sådan tid beslut meddelats jämlikt 4 §, skola, så vitt ej Konungen annorlunda förordnar, bestämmelserna i denna lag jämväl efter utgången av nämnda tid äga giltighet i fråga om administrationen. Det ankommer på försäkringsinspektionen att avgöra, i vad mån enligt 6 eller 7 § lämnat medgivande må gälla jämväl sedan förordnande enligt 1 § upphört att lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling. Genom denna lag upphäves lagen den 22 juni 1939 (nr 301) med vissa vid krig tillämpliga bestämmelser om utländsk försäkringsanstalt, som här i riket driver försäkringsrörelse.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 maj 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö, fråga om *vissa ändringar i lagstiftningen angående försäkringsrörelse vid krig.*

Föredraganden anför:

I proposition den 5 maj 1939 (nr 287) förelade Kungl. Maj:t riksdagen till antagande två lagförslag, det ena upptagande vissa vid krig tillämpliga bestämmelser om utländsk försäkringsanstalt, som här i riket driver försäkringsrörelse, och det andra innehållande vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig. Sedan riksdagen antagit förslagen (skr. nr 396), utfärdades den 22 juni 1939 lagar i ämnena (nr 301 och 302).

Lagen den 22 juni 1939 (nr 302) med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig upptager ett antal sins emellan ganska olikartade föreskrifter. Sålunda innehåller 5 § en bestämmelse, som endast berör försäkringsbolag, som driver livförsäkringsrörelse, och som är avsedd att under vissa förutsättningar möjliggöra ökad anskaffning av medel till bestridande av återköp och förskott å livförsäkring. Bestämmelserna i 2—4 §§ angå viss sakskadeförsäkringsrörelse, nämligen de i 2 § brand- och transportförsäkringsrörelse samt de i 3 och 4 §§ brandförsäkringsrörelse. Gemensamt för dessa tre senare paragrafer är, att de avse att bereda bolagen vissa lättnader i återförsäkringsavseende, för den händelse vid ett krigsutbrott bolagens återförsäkringsförbindelser med utlandet skulle helt eller i någon avsevärd utsträckning avbrytas. Bestämmelserna i 2 §, vilka avse såväl försäkringsaktiebolag som ömsesidiga försäkringsbolag utom de så kallade sockenbolagen, innebära att bolagen skulle, med försäkringsinspektionens medgivande och på villkor inspektionen föreskriver, kunna beträffande brand- och transportförsäkring överskrida eljest enligt bolagsordningarna gällande högsta belopp, för vilka bolagen må utan återförsäkring ikläda sig ansvarighet på samma risk. Genom 3 §, som formellt äger tillämpning på såväl försäkringsaktie-

bolag som ömsesidiga försäkringsbolag av riksbolags karaktär men sakligt sett endast har betydelse för de senare bolagen, hava vissa möjligheter beretts bolagen att ersätta utländsk brandåterförsäkring, som vid krig trätt ur funktion, med återförsäkring hos svenska bolag. Utan hinder av föreskrift i bolagsordningen om begränsning av vederbörande bolags verksamhet till visst slag av egendom eller till viss del av riket må nämligen enligt stadgandet i fråga bolag meddela återförsäkring av brandförsäkring för egendom av annat slag eller å annan ort inom riket än i bolagsordningen föreskrivits. Genom en dylik anordning, tillämpad i större utsträckning och i gemenskap med andra försäkringsbolag, skulle en riskfördelning över hela landet mellan bolagen möjliggöras. Även om de ömsesidiga försäkringsbolagens meddelande av återförsäkring sålunda enligt 3 § underlättats, möta för dessa bolag betydande svårigheter, enär återförsäkringstagaren (cedenten) enligt 118 § lagen om försäkringsrörelse genom återförsäkringsavtalet blir delägare hos det återförsäkrande bolaget (reassuradören) och därmed ådrager sig personlig ansvarighet för reassuradörens förbindelser i den utsträckning dennes bolagsordning stadgar. I syfte att råda bot härför har i 4 § intagits den bestämmelsen, att ömsesidigt försäkringsbolag må, utan hinder av nämnda 118 §, vid meddelande åt annat bolag av återförsäkring å brandförsäkring fritaga det senare bolaget från att vidkännas uttaxering för det förra bolagets förbindelser. Härvidlag gäller dock den begränsningen, att återförsäkringar, som meddelats under sådant villkor, icke må överstiga en tiondel av sammanlagda beloppet av reassuradörens brandförsäkringar, varjämte stadgats, att dylik återförsäkring icke må medföra rätt till andel i uppkommen vinst. Stadgandet i 6 § slutligen avser icke någon viss försäkringsgren. Därest det med hänsyn till kriget kan befaras, att utländsk försäkringsanstalt, med vars hemland riket befinner sig i krig, icke kommer att under kriget fullfölja med svenska försäkringsbolag såsom cedenter ingångna återförsäkringsavtal, äger Konungen enligt denna paragraf förbjuda svenska försäkringsbolag över huvud att under kriget fullfölja återförsäkringsavtal, som de å sin sida ingått med nämnda land tillhörande försäkringsbolag såsom cedenter, samt att sluta nya sådana avtal med dem.

Såsom en förutsättning för att nu anförda bestämmelser skola vinna tillämpning gäller enligt lagens 1 §, att Konungen förordnat därom. Dylikt förordnande kan enligt paragrafen endast givas vid krig, vari Sverige befinner sig. Möjligheten att sätta lagens bestämmelser i tillämpning är alltså betydligt mindre än beträffande andra beredskapslagar, vilka gälla icke enbart vid krig utan även vid krigsfara, vari riket befinner sig, samt eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

Under erinran om sistberörda förhållande har *försäkringsinspektionen* med skrivelse den 3 april 1940 med tillstyrkande till Kungl. Maj:t överlämnat en av *Svenska försäkringsbolags riksförbund* till inspektionen gjord framställning, enligt vilken lagen borde erhålla nämnda mera omfattande tillämplighet och i samband därmed jämväl i andra avscenden ändras. Försäkrings-

inspektionen har samtidigt överlämnat och tillstyrkt en av *Landsbyggdets ömsesidiga brandförsäkringsbolags förening* gjord framställning om viss ändring i lagens 3 §. De föreslagna ändringarna böra enligt försäkringsinspektionens mening föranleda, att den nuvarande lagen ersättes med en helt ny lag. Förslag till dylik ny lag i ämnet har utarbetats av inspektionen.

Riksförbundets framställning är av i huvudsak följande innehåll:

Enär möjligheten att tillämpa lagen vore synnerligen begränsad, syntes det i hög grad angeläget, att en utvidgning skedde. Även om landet icke vore indraget i krig, kunde omständigheterna vara sådana, att en tillämpning av lagen borde äga rum. Detta kunde vara fallet vid krigsfara, vari riket befunno sig, samt under utomordentliga förhållanden, föranledda av krig mellan främmande makter. På grund härav borde området för lagens tillämpning vidgas. En dylik utvidgning nödvändiggjorde ändring av lagens rubrik samt av 1 och 6 §§ i lagen.

Även i andra avseenden borde ändringar vidtagas. Att medgivandet enligt 2 § i lagen allenast kommit att avse brand- och transportförsäkring torde hava berott på den omständigheten att en betydande del av utlandsreassuransen fölle inom området för dylik försäkring. Även i fråga om andra försäkringsgrenar förekomme emellertid återförsäkring hos utländska bolag. På grund härav och då varje möjlighet att avlägsna svårigheterna i anledning av minskad utlandsreassurans borde iakttagas, hade riksförbundet funnit det vara angeläget, att begränsningen av paragrafens tillämpning till brand- och transportförsäkring bortfölle.

Den rätt för bolagen, som stadgades i 3 §, vore uppenbarligen av stor betydelse, när det gällde att möta svårigheter, som till följd av krig kunde uppkomma för brandförsäkringsrörelsen i vårt land. För att de möjligheter, som härvidlag kunde erbjuda sig, skulle kunna i ytterligare mån utnyttjas, borde emellertid de bolag, som här kunde komma i fråga, tillerkännas rätt att, utan hinder av stadgande i bolagsordning om begränsning av verksamheten till riket eller viss del av riket, meddela återförsäkring av egendom utom riket. Det vore nämligen icke uteslutet att bolagen, även om vårt land befunno sig i krig, skulle kunna i vissa länder erhålla återförsäkring å sin rörelse, men förutsättning härför kunde vara, att de själva i utbyte meddelade återförsäkring åt utländska bolag. Ett genomförande av dylikt utbyte kunde vara av största betydelse för upprätthållandet under krig av svensk brandförsäkringsrörelse. En ändring av 3 § i syfte att vidga ramen för detta utbyte tedde sig därför önskvärd.

Beträffande 4 § gällde, att vissa planer utarbetats i fråga om återförsäkring mellan inländska bolag för den händelse reassuransförbindelserna med utländska bolag icke skulle kunna helt eller i någon avsevärd mån upprätthållas. Enligt dessa planer avsåge bolagen att bilda ett konsortium eller flera konsortier med uppgift att förmedla utbyte av försäkringar mellan bolagen. Det hade visat sig att, om utlandsreassuransen skulle helt upphöra eller bliva otillförlitlig, en efter förhållandena såsom tillfredsställande ansedd riskutjämning inom landet torde kunna vinnas därest till ömsesidiga bolag genom dylikt utbyte överfördes försäkringar till ett sammanlagt belopp av omkring 8 miljarder kronor. Dessa bolag skulle emellertid på grund av den begränsning, som i 4 § föreskrevs i avseende å rätt för ömsesidigt bolag att vid meddelande åt annat bolag av återförsäkring å brandförsäkring fritaga det bolaget från att såsom delägare med egna tillgångar ansvara för det förra bolagets förbindelser, endast i avseende å en förhållandevis ringa del av nämnda återförsäkringsbelopp, i runt tal en femtedel därav, kunna medgiva befrielse

från delägaransvar. För planens genomförande erfordrades därför att de ömsesidiga bolagen bereddes möjlighet att utan nu stadgad begränsning frigöra dem, som hos bolagen toge återförsäkring, från skyldighet att med egna tillgångar svara för bolagens förbindelser. Enligt 118 § lagen om försäkringsrörelse utgjordes delägarna i det ömsesidiga bolaget av försäkringstagarna. Till följd därav inträdde den, som hos sådant bolag toge återförsäkring, såsom delägare i bolaget med skyldighet att intill den gräns, som blivit i bolagsordningen angiven, vidkännas uttaxering till täckande av brist, som kunde uppkomma i bolaget. Delägarskapet innebure emellertid icke endast en dylik skyldighet för delägaren utan även en rätt för denne att fordra, att bolaget, därest det bruste i betalningsskyldighet gentemot honom, skulle så långt bolagsordningen det medgäve genom uttaxering skaffa medel till infriande av sin förbindelse. Skyldigheten att underkasta sig uttaxering korresponderade på så sätt med en rätt att kräva uttaxering. Skyldigheten borde därför under vissa förutsättningar och i allt fall, då fråga vore om återförsäkring, kunna få bortfalla om rätten att kräva uttaxering hävdades. Om så skedde borde försäkringstagaren icke äga andel i bolagets tillgångar. Försäkringstagaren upphörde med andra ord att vara delägare i bolaget; han bleve blott och bart försäkringstagare. I enlighet med vad nu anförts borde 4 § ändras på så sätt att i stället för den bestämmelse, som nu funnes där intagen, infördes ett stadgande, enligt vilket inländskt ömsesidigt försäkringsbolag finge, utan hinder av bestämmelsen i 118 § lagen om försäkringsrörelse, vid meddelande åt annat bolag av återförsäkring å brandförsäkring träffa förbehåll att det bolaget ej skulle vara delägare i det förra bolaget. Till detta stadgande borde knytas föreskrift, att, om dylikt förbehåll träffats, delägarna i det ömsesidiga bolaget icke skulle i händelse av brist, som avsåges i 139 § lagen om försäkringsrörelse, vara pliktiga vidkännas uttaxering till infriande av förbindelse på grund av återförsäkringen. Därest en sådan regel genomfördes, komme i princip icke någon skillnad att föreligga mellan återförsäkring, tagen hos ett aktiebolag, och dylik försäkring, tagen hos ett ömsesidigt bolag. På grund därav skulle, därest till följd av krig förhållandena skulle nödvändiggöra utbyte i större omfattning av reassurans mellan inländska bolag, de ömsesidiga brandförsäkringsbolagen kunna lämna erforderlig medverkan därtill utan hinder av det delägaransvar, som eljest vore förknippat med försäkring i bolagen.

Landsbygdens ömsesidiga brandförsäkringsbolags förening har utvecklat sina synpunkter i fråga om 3 § sålunda:

För den händelse landets utländska återförsäkringsförbindelser skulle bliva avskurna, skulle detta utan tvivel medföra mycket allvarliga svårigheter för i synnerhet brandförsäkringsrörelsen. Detta gällde icke blott för de bolag, vilkas bolagsordningar fastställdes av Kungl. Maj:t, utan även för en stor del av de bolag, vilkas bolagsordningar nu fastställdes av länsstyrelserna. Då nu dessa svårigheter beaktats av lagstiftarna och man genom att bereda större återförsäkringsmöjligheter inom landet sökte undanröja de värsta svårigheterna, syntes det naturligt, dels att alla utjämningsmöjligheter tillvaratoges och dels att alla återförsäkringsbehov såvitt möjligt tillgodosåges.

Föreningen kunde icke finna att detta skedde, därest de i 262 § lagen om försäkringsrörelse avsedda bolagen, d. v. s. läns- och häradsbolagen, undantogs från förevarande lags tillämplighet. Enligt försäkringsinspektionens redogörelse för år 1938 utgjorde dessa bolags sammanlagda försäkringssumma cirka 11.2 miljarder kronor och deras sammanlagda premieintäkt cirka 11.7 miljarder kronor. Då hela försäkringssumman i landet samtidigt var cirka 48

miljarder kronor och hela premieinkomsten cirka 63 miljoner kronor, representerade läns- och häradsbolagen således ungefär $\frac{1}{5}$ av hela den svenska brandförsäkringsrörelsen. Det skulle alltså vara en avsevärd del av utjämningsmassan, som genom de nuvarande bestämmelserna bleve undantagen. Beträffande de nämnda bolagens återförsäkringsbehov framginge detta bl. a. av det faktum, att de enligt försäkringsinspektionens berättelse för år 1938 erlade återförsäkringspremier på sammanlagt cirka 1,075,000 kronor, vilken siffra sedermera stigit. Med det begränsade verksamhetsområde, som dessa bolag hade, vore det icke möjligt vare sig att de på ett effektivt sätt skulle kunna inlemmas i den samlade återförsäkringsmassan eller att de själva kunde bliva delaktiga av all den utjämnning, varav de vore i behov, utan att lagen utvidgades till att omfatta även dem.

För egen del har försäkringsinspektionen i huvudsak anfört följande:

Såsom riksförbundet framhållit, är möjligheten att sätta lagen i kraft synnerligen begränsad. Det har därför synts riksförbundet i hög grad angeläget, att en utvidgning av nämnda möjlighet sker. I likhet med riksförbundet anser försäkringsinspektionen att med krig, vari riket befinner sig, bör jämsättas krigsfara, vari riket befinner sig. Dessa två tillstånd ligga ju varandra synnerligen nära och kunna hava jämförbara verkningar på förevarande område. Även krig mellan främmande makter kan emellertid föranleda utomordentliga förhållanden, som kunna motivera, att lagen sättes i kraft. Det kan tänkas, att det totala kriget föres med sådan intensitet och skärpa, att reassuradörer tillhörande krigförande makter icke kunna fullgöra sina åtagna reassuransförbindelser till svenska försäkringsbolag. Inspektionen är därför ense med riksförbundet därom, att området för lagens tillämpning bör utvidgas, så att lagen kan sättas i kraft vid alla de tillfällen, som ovan nämnts.

Enligt 2 § äger inspektionen beträffande brand- och transportförsäkring medgiva inländska försäkringsbolag med undantag av sockenbolagen att under iakttagande av de villkor, inspektionen finner skäligt föreskriva, utan återförsäkring ikläda sig ansvarighet på samma risk för högre belopp än som jämlikt bolagsordningen kunnat ske. Att denna inspektionen tillagda rätt begränsats till att avse allenast brand- och transportförsäkring beror, som riksförbundet påpekat, på att medgivande av ifrågavarande art ansetts icke hava någon egentlig betydelse beträffande andra försäkringsgrenar. Med hänsyn till de av riksförbundet anförda skäl och på grund av inspektionens mening att en beredskapslagstiftning av förevarande art bäst tjänar sitt ändamål, om densamma icke begränsas till sin omfattning mer än som är absolut nödvändigt, finner inspektionen ingen anledning till erinran mot riksförbundets förslag, att bestämmelsens tillämpning icke begränsas till vissa försäkringsgrenar. En ändring i dylik riktning torde så mycket mindre kunna innebära någon fara som inspektionens medgivande till maximalernas överskridande kräves, vid vilket medgivande inspektionen äger föreskriva iakttagande av de villkor, som befinnas skäliga.

Enligt 3 § hava inländska försäkringsbolag av riksbolags natur medgivits rätt bland annat att, utan hinder av föreskrift i bolagsordningen om begränsning av bolagets verksamhet till viss del av riket, meddela återförsäkring av brandförsäkring för egendom å annan ort inom riket än sålunda föreskrivits. Att egendom utom riket således icke finge bliva föremål för återförsäkring torde bero dels på gällande bestämmelser om personlig ansvarighet även för utländsk återförsäkringstagare för reassuradörens förbindelser, dels på åsikten att sannolikt alla reassuransmöjligheter för de ömsesidiga försäkringsbolagen vore uteslutna, i händelse riket befunde sig i krig. Vad den personliga ansvarigheten för reassuradörens förbindelser angår, skulle

förevarande återförsäkringsfråga komma i ett annat och gynnsammare läge, därest 4 § ändras på sätt nedan närmare angives. Beträffande återförsäkringsmöjligheterna i utlandet torde åtminstone vissa sådana vara att påräkna. Förutsättning härför kan emellertid, som riksförbundet antytt, vara att de inländska försäkringsbolagen, enkannerligen ömsesidiga sådana — varom i detta sammanhang är fråga — kunna taga utländsk försäkringsaffär i utbyte. Inspektionen, som anser att beredskapsplanen även i nu förevarande avseende bör göras så omfattande som möjligt, är därför ense med riksförbundet om det önskvärda av en ändring av 3 § i syfte att vidga möjligheterna till ömsesidig återförsäkringsaffär.

Tillämpningen av 3 § har icke gjorts beroende av något medgivande från inspektionens sida. Att likväl ändra paragrafen på sätt som föreslagits synes icke böra föranleda några betänkligheter. Återförsäkringsaffärer äro, som känt är, i hög grad baserade på förtroende mellan parterna i avtalet. Man kan därför med fog utgå från att ett mindre eller jämförelsevis okänt försäkringsbolag, som tillämnas som reassuradör, blir föremål för ingående prövning från cedentens sida, ett förfarande som kan anses motsvara prövning från tillsynsmyndighetens sida.

Landsbygdens ömsesidiga brandförsäkringsbolags förening, omfattande ett fyrtiotal bolag, som avses i 262 § lagen om försäkringsrörelse, har för sin del påyrkat borttagande av den i 3 § upptagna undantagsbestämmelsen beträffande dylika bolag. Inspektionen, som tidigare lämnat utan erinran förslag om dessa bolags medtagande i förevarande avseende, tillstyrker bifall till föreningens yrkande på denna punkt. Inspektionen vill ånyo understryka önskvärdheten av att beredskapsplanen göres så omfattande och därmed så effektiv som möjligt. Flertalet hithörande bolag äro fullt lämpade att deltaga såsom återförsäkrare på det sätt, förevarande lag avser att möjliggöra. Tvång för ifrågavarande bolag att anlita den vanliga vägen för ändring av bolagsordningen samt att därefter söka stadfästelse och registrering av den nya bolagsordningen skulle utan tvivel vålla dem tidsutdräkt och annan olägenhet samt därjämte förhindra dem att deltaga i de beredskapsplaner, som synbarligen äro önskvärda för att lagen skall kunna omedelbart vid behov få åsyftad verkan.

Bestämmelsen i 118 § första stycket lagen om försäkringsrörelse bereder de ömsesidiga försäkringsbolagen svårighet att meddela återförsäkring på ett ändamålsenligt sätt. Med hänsyn härtill har i 4 § förevarande lag stadgats, att inländskt ömsesidigt försäkringsbolag må, utan hinder av nämnda 118 §, vid meddelande åt annat bolag av återförsäkring å brandförsäkring fritaga det senare bolaget från att med egna tillgångar ansvara för det förra bolagets förbindelser. Härvidlag gäller dock, att dylika försäkringar icke få överstiga en tiondel av brandförsäkringarnas sammanlagda belopp. Även om denna begränsning, vilken införts efter förebild av 120 § lagen om försäkringsrörelse, icke torde lägga hinder i vägen för en lösning genom vissa former av återförsäkring, medgiver densamma dock icke genomförande av en av försäkringsbolagen planerad återförsäkringsanordning, som på grund av olika förhållanden synes väl lämpad för tillgodoseende av det ökade återförsäkringsbehov, som kan uppstå i händelse reassuransförbindelserna med utlandet icke skulle kunna i tillräcklig omfattning upprätthållas. Enligt riksförbundets mening bör vidgad möjlighet beredas de ömsesidiga försäkringsbolagen att fritaga dem, som hos bolagen erhålla återförsäkring, från skyldigheten att med egna tillgångar svara för bolagens förbindelser. I samband härmed har ifrågasatts att söka på ett mera rationellt sätt lösa ifrågavarande spörsmål. I detta syfte har föreslagits, att ömsesidigt försäkringsbolag skulle vid meddelande av brandåterförsäkring åt annat bolag kunna träffa förbe-

håll, att detta bolag icke skall bliva delägare i det förra bolaget utan blott försäkringstagare. Även om reassuradören således är ett ömsesidigt försäkringsbolag, skall han ansvara för sina förbindelser på grund av återförsäkringsavtalet endast på sätt som om han vore ett försäkringsaktiebolag. Någon skyldighet för honom att verkställa uttaxering för gäldande av dessa förbindelser skall icke förefinnas, liksom ej heller någon motsvarande rätt att kräva uttaxering för dylikt ändamål skall tillkomma cedenten. Inspektionen finner sig kunna giva ifrågavarande förslag sin fulla anslutning. Genomföres detsamma, skulle återförsäkringsfrågan för de ömsesidiga försäkringsbolagen i vad rör förevarande lagstiftningsområde kunna få en rationell lösning.

Vad därefter angår 6 §, blir en ändring av denna paragraf nödvändig, därest de ändringar genomföras, som föreslagits beträffande 1 §.

Lagen den 22 juni 1939 (nr 301) med vissa vid krig tillämpliga bestämmelser om utländsk försäkringsanstalt, som här i riket driver försäkringsrörelse, innehåller den huvudbestämmelsen, att, om det kan befaras, att utländsk anstalt, med vars hemland Sverige befinner sig i krig, med hänsyn till kriget icke kommer att infria härstädes ingångna förbindelser till försäkringstagare, Konungen skall kunna förbjuda anstalten att under kriget fortsätta verksamheten här i riket. Övriga bestämmelser i lagen gälla allenast livförsäkringsanstalter, vilka på grund av dylikt förbud eller av annan anledning upphört med sin rörelse. De innebära, att ett administrationsförfarande, som i viss mån avviker från det, vilket gäller enligt lagen om utländsk försäkringsanstalts rätt att driva försäkringsrörelse här i riket, skall vinna tillämpning i fråga om utländska anstalter, med vilkas hemland riket befinner sig i krig. Även denna lag gäller sålunda allenast för det fall, att riket befinner sig i krig.

I sin förut berörda framställning till försäkringsinspektionen har *Svenska försäkringsbolags riksförbund* anført, att i det i samband med en utvidgning av bestämmelserna i lagen om inländsk försäkringsrörelse vid krig till att gälla jämväl vid krigsfara m. m. syntes böra övervägas, huruvida en utvidgning i motsvarande mån borde genomföras även beträffande beredskapslagen om de utländska anstalterna.

Försäkringsinspektionen har i sin skrivelse den 3 april 1940 framhållit, att en dylik åtgärd syntes lämplig. Inspektionen har utarbetat förslag till härav föranledda bestämmelser, vilka förutsatts skola upptagas i en ny lag i stället för den, som nu gäller. Utvidgningen i fråga innebär, att förbud att fortsätta verksamheten skulle kunna meddelas icke blott med avseende å anstalter, med vilkas hemland Sverige befinner sig i krig, utan även beträffande andra länders anstalter, som driva rörelse här i riket.

I samband med de ändringsförslag, vilka nu anmälts, synas böra upptagas till prövning vissa i annat sammanhang föreslagna bestämmelser på försäkringsväsendets område, för vilka jag alltså här torde få redogöra.

1939 års livförsäkringskommitté, som haft till uppgift att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan om ökat försäkringskydd för

krigsdeltagare m. m., har den 30 mars 1940 överlämnat ett betänkande med förslag i ämnet (stat. off. utredn. 1940: 7), till vilket jag senare torde få återkomma. Redan i förevarande sammanhang böra emellertid två bestämmelser i förslaget uppmärksammas, vilka, såsom också kommittén uttalat, knappast hava något direkt samband med kommitténs förslag i övrigt. Enligt den ena av dessa bestämmelser (17 § i kommitténs förslag) skall, om så prövas erforderligt på grund av särskilda, av krig eller krigsfara betingade förhållanden, Konungen för viss tid eller tills vidare kunna medgiva inländskt eller utländskt livförsäkringsbolag befrielse från skyldighet att lämna livförsäkringslån och rättighet att uppskjuta utbetalandet av försäkringars återköpsvärden. Kommittén har framhållit, att denna bestämmelse har till syfte att bereda ett skydd för bolagens likviditet. Ett dylikt skydd kan, yttrar kommittén, likaväl som det erfordras under krigets fortgång, komma att behövas jämväl när rusning kan befaras på grund av en överhängande krigsfara. Enligt den andra av förevarande båda bestämmelser (18 § i kommitténs förslag) skall Konungen i fråga om inländskt bolag, vars rörelse omfattar kapital- eller livränteförsäkring för dödsfall, med avseende å bestämmelserna i 48, 149, 212 och 213 §§ lagen om försäkringsrörelse äga medgiva sådana avvikelser, som kunna erfordras i anledning av krigstillstånd. Till motivering av sistnämnda bestämmelse anför kommittén följande:

Syftet med denna bestämmelse är, att ett bolag icke på rent formella skäl i anledning av reglerna i lagen om försäkringsrörelse skall behöva träda i likvidation på grund av förhållanden, som bero av kriget. Särskilt torde förändringar i penningvärdet och räntan kunna föranleda, att nämnda regler i lagen om försäkringsrörelse bliva otillfredsställande. Men även andra förhållanden kunna göra avvikelser motiverade. Det kan exempelvis vara så, att ett bolag har tillgångar i en av fienden ockuperad del av landet eller fastigheter, som skadats av bomber. Om och i vad mån dylika tillgångar vid upprättandet av bolagets balansräkning lämpligen böra upptagas enligt de i 48 § (149 §) för närvarande befintliga reglerna kan vara tvivelaktigt och komma att bero på omständigheter, som icke nu kunna överblickas. På liknande sätt synes det förhålla sig med balansräkningens skuldsida, i vad densamma behandlas i 212 och 213 §§ lagen om försäkringsrörelse. Särskilt torde det bliva svårt för bolagen att under pågående krig med dess många osäkra fall av krigsdeltagare, som försvinna utan att man vet om de dödats eller ej, på ett tillförlitligt sätt uppskatta sina ersättningsreserver.

I utlåtande över kommitténs förslag har *försäkringsinspektionen* ifrågasatt, huruvida icke nämnda två bestämmelser lämpligen kunde överflyttas till förevarande beredskapslagar. Till närmare utveckling av spørsmålet här om har inspektionen i en särskild P. M. i ämnet anfört bland annat följande:

Innan försäkringsinspektionen stannade vid förslaget att överflytta bestämmelsen i 17 § till beredskapslagarna, övervägde inspektionen lämpligheten av att sammanföra bestämmelsen med lagstiftningen om moratorium, med vilken lagstiftning bestämmelsen kunde anses hava visst samband. Praktiska skäl syntes emellertid tala för ett överförande av bestämmelsen till den redan föreliggande beredskapslagstiftningen rörande försäkringsväsendet. Enligt inspektionens mening bör bestämmelsen i allt fall icke kom-

ma till användning, förrän moratorium på andra motsvarande områden införes. Vidare vill inspektionen föreslå, att inspektionen i stället för Konungen tillerkännes befogenheten att göra de medgivanden, som omförmälas i bestämmelsen. I bestämmelsen bör också komma till uttryck, att nämnda medgivanden icke behöva innebära fullständig befrielse från skyldigheten att exempelvis lämna förskott. Detta synes kunna uppnås genom att framför ordet 'medgiva' inskjuta orden 'helt eller delvis'. Att inspektionen skall äga lämna närmare föreskrifter beträffande tillämpningen av dylika medgivanden torde jämväl böra framgå av bestämmelsen.

Införes en mot 17 § svarande bestämmelse i ovanberörda lagstiftning om utländska försäkringsanstalter, som härstädes driva försäkringsrörelse, torde i denna lagstiftning jämväl böra införas en bestämmelse, som motsvarar stadgandet i 5 § lagen med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig. Samma skäl, som föranlett att sistnämnda bestämmelse införts i denna lag, synes nämligen under nuvarande orostider motivera dess införande även i lagstiftningen beträffande utländska försäkringsanstalter.

Vidare har 1939 års livförsäkringskommitté i 18 § föreslagit, att Konungen skulle äga att i fråga om inländskt bolag, vars rörelse omfattar kapital- och livränteförsäkring för dödsfall, med avseende å bestämmelserna i 48, 149, 212 och 213 §§ lagen om försäkringsrörelse medgiva sådana avvikelser, som kunde erfordras i anledning av krigstillstånd. Jämväl denna bestämmelse, som ej heller har direkt samband med kommittéförslaget i övrigt, har inspektionen ansett böra överflyttas till lagen med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig. Härvid torde dock ur bestämmelsen böra uteslutas orden 'vars rörelse omfattar kapital- och livränteförsäkring för dödsfall'. Vad angår bestämmelsens innehåll i övrigt tillstyrker inspektionen detsamma, såvitt det rör 48 och 149 §§. Inspektionen vill endast erinra om att ändrade bestämmelser om bokföringsvärden kunna föranleda motsvarande spörsmål i fråga om andra bolag och företag än försäkringsbolag. Däremot avstyrker inspektionen att hänvisning göres till 212 och 213 §§. Det motiv, som anförts på denna punkt, kan icke anses tillfyllest.

Departements-
chefen.

Den beredskap, som genom förenämnda, år 1939 utfärdade båda lagar vunnits på försäkringsväsendets område, har, enligt vad som framgår av det anförda, befunnits otillräcklig. Åtgärder för ökning av lagstiftningens effektivitet synas erforderliga. En dylik åtgärd består däri, att lagarnas tillämplighet så tillvida utvidgas, att bestämmelserna kunna bli gällande även under en situation som den nuvarande, då landet icke är i krig men förhållandena dock äro sådana, att på grund av det i andra länder rådande kriget återförsäkringsmöjligheterna i hög grad försvärats. Jag delar uppfattningen om att en dylik utvidgning bör komma till stånd. Utvidgningen bör avse båda lagarna, trots att densamma måste anses vara av mindre betydelse i fråga om bestämmelserna för utländska anstalter. De ändringar, som härav föranledas, beröra lagarnas rubrik och 1 §, varjämte, framför allt i lagen om de utländska anstalterna, vissa uttryckssätt av formella skäl böra utbytas mot andra. En särskild fråga är, huruvida utvidgningen också bör medföra en saklig ändring i hittillsvarande 6 § lagen om de inländska anstalterna. Enligt detta lagrum skall Konungen kunna förbjuda vissa återförsäkringsförbindelser med utlandet, om det »med hän-

syn till kriget» kan befaras, att utländsk försäkringsanstalt, »med vars hemland riket befinner sig i krig», icke kommer att fullfölja sina avtal. Givetvis skulle denna bestämmelse i sak kunna bibehållas så, att den alltjämt komme att gälla allenast i händelse av krig med anstaltens hemland, trots att lagens tillämplighet i övrigt utvidgades. Detta skulle dock ej stämma väl överens med utvidgningen av tillämpligheten för den andra lagen, vilken utvidgning just innebär, att Konungen skall kunna förbjuda verksamheten jämväl för andra bolag än dem, med vilkas hemland Sverige befinner sig i krig. På grund härav och då en utvidgning av de i nuvarande 6 § angivna förutsättningarna torde kunna vara av praktisk betydelse, vill jag förordna, att även ifrågavarande lagrum blir föremål för ändring i sak.

Även övriga föreslagna ändringar, vilka samtliga avse ett stärkande av beredskapen på området, vill jag för min del biträda. Det förhållandet, att 2 § lagen om de inländska anstalterna enligt ifrågavarande förslag kommer att gälla icke endast för brand- och transportförsäkring, torde få betydelse såväl för annan sakförsäkring än nu nämnts som för liv- och olycksfallsförsäkring. Vad 3 § samma lag angår avser den föreslagna ändringen dels att riksbolag, vilkas verksamhet för närvarande är begränsad till riket eller viss del av detsamma, framgent, trots bolagsordningarnas däremot stridande innehåll, skola kunna meddela återförsäkring för egendom jämväl utom riket, dels ock att lagrummet blir tillämpligt även för de s. k. läns- och häradsbolagen. Det kännetecknande för dessa senare bolag är, att deras verksamhet endast avser att meddela försäkring av egendom inom ett län; i denna omständighet ligger grunden till att bolagen i fråga enligt 262 § lagen om försäkringsrörelse behandlas annorlunda än riksbolagen bland annat i det avseendet, att bolagsordningarna skola fastställas icke, såsom för riksbolagen, av Kungl. Maj:t utan av vederbörande länsstyrelse. Om nu detta kännetecken borttages, i det att verksamheten, med avseende å återförsäkring, skall kunna bedrivas också utanför länets gränser, måste tydligen en bestämmelse meddelas av innehåll, att denna utvidgning av verksamheten icke innebär, att bolaget förlorar sin karaktär av läns- eller häradsbolag och i stället blir riksbolag med skyldighet att på grund därav söka Kungl. Maj:ts fastställelse å bolagsordningen m. m. En dylik bestämmelse torde böra upptagas såsom ett nytt stycke i 3 §.

Den ändring, som föreslås i 4 § lagen om de inländska anstalterna, är av ganska ingripande betydelse. För närvarande stadgas i lagrummet, att ömsesidigt brandförsäkringsbolag må — utan hinder av stadgandet i 118 § lagen om försäkringsrörelse att delägare i bolaget äro försäkringstagarna och att dessa skola personligen svara för bolagets förbindelser — vid meddelande av återförsäkring fritaga cedenten från den personliga ansvarigheten, men att återförsäkringar, som meddelas under sådant villkor, ej få överstiga en tiondel av brandförsäkringarnas sammanlagda belopp. Den möjlighet, som sålunda öppnats, har emellertid icke ansetts tillräcklig, då det gäller att realisera vissa planer, som utarbetats för återförsäkring mellan inländska bolag, för den händelse reassuransförbindelserna med ut-

ländska bolag icke skulle kunna i någon avsevärd mån upprätthållas. I förslaget har en utvidgning av berörda möjlighet skett utan att dock någon förhöjning av nyssnämnda kvot företagits. I stället har lagrummet givits det innehållet, att ömsesidiga bolag framgent skola såsom reassuradörer kunna träffa förbehåll om att cedenter överhuvud taget icke bliva delägare i bolaget. Härigenom åstadkommes, att någon personlig ansvarighet ej kommer att åvila dessa cedenter. Å andra sidan skall enligt bestämmelsen i fråga personlig ansvarighet icke heller förefinnas för delägarna i förhållande till cedenterna. I händelse av brist hos bolaget skola delägarna alltså icke vara skyldiga att vidkännas uttaxering till infriande av förbindelse på grund av dylik återförsäkring.

En konstruktion sådan som den nu angivna innebär givetvis i viss mån ett frångående av själva ömsesidighetsprincipen. Med hänsyn till de fördelar, som en sålunda ändrad bestämmelse ur andra synpunkter uppenbarligen måste komma att få för brandförsäkringen i dess helhet, har jag emellertid ansett mig böra förorda, att ändringen kommer till stånd. Det må för övrigt i detta sammanhang framhållas, att i 240 § lagen om försäkringsrörelse uttryckligen förutsättes, att beträffande återförsäkring föreskrifter kunna erfordras, som innebära avvikelser från lagens eljest gällande bestämmelser.

De av 1939 års livförsäkringskommitté föreslagna, i det föregående omförmälda bestämmelserna synas i stort sett ändamålsenliga. Jag tillstyrker, att de, såsom försäkringsinspektionen förordat, upptagas i förevarande beredskapslagar. Bestämmelsen i 17 § torde böra uppdelas och införas i båda lagarna, medan bestämmelsen i 18 § har sin plats allenast i lagen om de inländska anstalterna.

Jag delar försäkringsinspektionens uppfattning, att det bör kunna anförtros åt inspektionen att lämna sådana medgivanden, som avses i 17 § av kommitténs förslag. Att medgivandena i fråga, såsom inspektionen ansett, icke nödvändigtvis behöva gälla fullständig befrielse från skyldigheten att lämna förskott etc., torde vara tydligt redan med den formulering av bestämmelsen, som kommittén föreslagit. Likaså synes det vara självklart, att försäkringsinspektionen skall kunna fästa vissa villkor vid sina medgivanden. Jag har emellertid icke velat motsätta mig, att en erinran om dessa båda förhållanden, såsom försäkringsinspektionen föreslagit, kommer till uttryck i bestämmelsen.

Enligt kommitténs förslag skall medgivande som nyss nämnts kunna lämnas, där så prövas erforderligt på grund av särskilda, av »krig eller krigsfara» betingade förhållanden. Då ifrågavarande stadgande nu föreslås skola intagas i beredskapslagarna, synes det lämpligt, att förutsättningen för ikraftsättande av dessa lagars övriga stadganden, nämligen »krig eller krigsfara, vari riket befinner sig», eller eljest »utomordentliga, av krig föranledda förhållanden», också kommer att gälla såsom förutsättning för tillämpligheten av förevarande bestämmelse. Detta kan åstadkommas, genom att 1 § ändras på sådant sätt, att där omförmäلت förordnande även kommer att

omfatta nämnda bestämmelse. Då försäkringsinspektionen skall äga föreskriva villkor för ifrågavarande medgivande, ligger däri, att medgivandet kan lämnas för viss tid eller tills vidare. Den av kommittén föreslagna tidsbestämningen torde vid sådant förhållande böra utgå. Det synes böra ankomma på inspektionen att, såsom fallet är beträffande 5 § lagen om de inländska anstalterna, avgöra, i vad mån lämnat medgivande må gälla även efter tid, varunder förordnande enligt 1 § gäller. En dylik befogenhet för inspektionen kan vara behöflig för att förhindra rusning vid krigsförhållandenas upphörande.

Särskilt för det fall, att något medgivande enligt ifrågavarande mot 17 § i livförsäkringskommitténs förslag svarande bestämmelse icke lämnats, kan givetvis behov föreligga för vederbörande bolag att till bestridande av återköp eller livförsäkringslån utbekomma vad som för sådant ändamål erfordras av de till försäkringstagarnas säkerhet pantsatta värdehandlingarna. Medgivande härtill kan enligt 5 § lagen om de inländska anstalterna lämnas av försäkringsinspektionen. Någon motsvarande bestämmelse i lagen om de utländska anstalterna har hittills icke förefunnits. I likhet med försäkringsinspektionen anser jag, att en dylik bestämmelse numera bör införas även i sistnämnda lag, varvid samtidigt 1 § torde böra formuleras så, att det där omförmälda förordnandet också kommer att omfatta den nyinförda bestämmelsen. Såsom en konsekvens av dessa ändringar torde i lagen om de utländska anstalterna även böra upptagas ett stadgande, motsvarande det, som enligt vad nyss anförts, förekommer i lagen om de inländska anstalterna och enligt vilket det skall ankomma på försäkringsinspektionen att avgöra, i vad mån ett enligt 5 § sistnämnda lag lämnat medgivande må gälla jämväl efter utgången av tid, då förordnande enligt 1 § gäller.

I fråga om bestämmelsen i livförsäkringskommitténs 18 § är jag ense med försäkringsinspektionen därom, att orden »vars rörelse omfattar kapital- eller livränteförsäkring för dödsfall» böra utgå, varigenom bestämmelsen således kommer att gälla icke blott för livförsäkringsbolag utan för de svenska försäkringsbolagen överhuvud taget. Likaså biträder jag inspektionens mening, att avvikelser icke bör kunna göras med avseende å 213 § lagen om försäkringsrörelse. Hänvisningen till 212 § synes däremot, på det av kommittén härutinnan anförda skälet, böra bibehållas. Då emellertid beträffande sistnämnda paragraf jämväl skärpande stadganden torde kunna komma i fråga, synes ordet »medgiva» i paragrafen böra utbytas mot »föreskriva». Det är slutligen i fråga om förevarande 18 § att märka, att Konungen enligt kommittéförslaget skall med avseende å de uppräknade bestämmelserna i lagen om försäkringsrörelse äga medgiva sådana avvikelser, som kunna erfordras i anledning av »krigstillstånd». Med krigstillstånd förstås enligt kommitténs definition av detta begrepp krig, vari Sverige är invecklat, eller annat sådant tillstånd, som av Konungen med avseende å den av kommittén föreslagna lagens tillämplighet jämställs med krig. Enligt kommitténs mening skola alltså avvikelserna i fråga kunna göras i anledning av krig men däremot icke på grund av krigsfara och dylikt. Här-

utinnan bör någon ändring icke ske vid bestämmelsens överflyttning till lagen om de inländska anstalterna. Å andra sidan är det icke gärna möjligt att därvid använda ordet krigstillstånd utan att jämväl i sistnämnda lag definiera detta begrepp. Det har emellertid då syntts mig lämpligare att slopa begreppet krigstillstånd i bestämmelsen. I stället torde bestämmelsen böra få det innehållet, att Konungen skall äga att »vid krig, vari riket befinner sig, eller efter det sådant krig upphört» medgiva sådana avvikelser med avseende å de uppräknade bestämmelserna, som kunna erfordras i anledning av kriget. Med hänsyn till den begränsade tillämplighet, som förevarande bestämmelse föreslås skola få, torde beslut som där avses få meddelas, oberoende av förordnande enligt 1 §.

Införandet i beredskapslagarna av de nya bestämmelser, för vilka här redogjorts, föranleda vissa omnumreringar av de tidigare paragraferna. Det mot 17 § i 1939 års livförsäkringskommittés förslag svarande stadgandet har upptagits såsom 6 § i lagen om de inländska anstalterna och såsom 7 § i lagen om de utländska anstalterna. Kommitténs 18 § motsvaras av 9 § i förstnämnda lag. I samband med de sakliga ändringarna hava vidare en del jämkningar i lagtexterna av redaktionell art funnits böra vidtagas.

Med hänsyn till ändringarnas omfattning torde det vara lämpligt, att helt nya lagar utfärdas och att alltså de tidigare båda lagarna upphävas.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över två i enlighet med vad sålunda anförts utarbetade förslag till *lag med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m. m.* och *lag med vissa bestämmelser om utländsk försäkringsrörelse här i riket vid krig m. m.*, av den lydelse bilagor¹ vid detta protokoll utvisa, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Maj:t Konungen bifall.

Ur protokollet:

Nils Sahlberg.

¹ Dessa bilagor, vilka äro lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, hava här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 21 maj 1940.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden EKLUND,
LAWSKI,
VON STEYERN,
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 18 maj 1940 tillhandakommet utdrag av protokoll över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 3 maj 1940, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) *lag med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m. m.*; och
- 2) *lag med vissa bestämmelser om utländsk försäkringsrörelse här i riket vid krig m. m.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av hovrättsrådet S. Hammarskiöld.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 maj 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö, anmäler efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och chefen för justitiedepartementet lagrådets den 21 maj 1940 avgivna utlåtande över de den 3 maj 1940 till lagrådet remitterade förslagen till lag med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m. m. och lag med vissa bestämmelser om utländsk försäkringsrörelse här i riket vid krig m. m. samt hemställer, att förslagen, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Persson.